

Halk Oyunları Deneyiminin Somut Olmayan Kültürel Miras Tutumları ve Sosyal Değerler Üzerindeki Etkisi

The Effect Of Folk-Dance Experience On Attitudes Towards Intangible Cultural Heritage And Social

Ramazan Şeker¹, Yavuz Bolat²

*Correspondence:

Ramazan ŞEKER
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi,
Spor Bilimleri Fakültesi,
rseker@mku.edu.tr.

¹Hatay Mustafa Kemal
Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, rseker@mku.edu.tr.
Hatay /TÜRKİYE.
Orcid Id: 0000-0002-8624-7113

²Hatay Mustafa Kemal
Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
ybolat@mku.edu.tr. Hatay/
TÜRKİYE.
Orcid Id: 0000-0002-2398-9208

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17429770>

Received / Gönderim: 19.05.2025

Accepted / Kabul: 15.09.2025

Published / Yayın: 24.10.2025

Volume 2, Issue 3, October, 2025

Cilt 2, Sayı 3, Ekim, 2025

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite gençliğinde halk oyunları deneyiminin, somut olmayan kültürel mirasa (SOKÜM) yönelik tutumlar ve sosyal değerler üzerindeki etkisini çok yönlü olarak incelemektir. Bu doğrultuda, ilişkisel tarama modelinde tasarlanan çalışmaya 305 üniversite öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Veri toplama sürecinde Kişisel Bilgi Formu, Gürel ve Çetin (2019) tarafından geliştirilen "Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği" ve Bolat (2013) tarafından geliştirilen "Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Analiz sonuçları, gençlerin SOKÜM'e karşı genel olarak olumlu bir tutum sergilediğini ancak bu ilginin modern kent yaşamından uzaklaşan "doğa ve evren bilgisi" gibi alanlarda daha düşük olduğunu göstermiştir. Cinsiyet ve ekonomik durum gibi demografik değişkenlerin tutumlar üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığı saptanmıştır. Araştırmanın en çarpıcı bulgusu, kültürel mirasa aktif katılımın dönüştürücü gücüdür. Aktif olarak halk oyunları oynamış ve kendini bu alana yakın hisseden gençlerin, SOKÜM'ün tüm alt boyutlarına yönelik istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha olumlu tutumlara sahip olduğu kanıtlanmıştır. Ayrıca bu deneyim, katılımcıların "aile değerleri" ve "geleneksel değerler" gibi boyutlarda da daha yüksek puanlar almasını sağlamıştır. Gençlerin değerler profili ise, geleneksel ve modern değerler arasında bir çatışmadan çok, pragmatik bir senteze işaret etmektedir. Bu bulgular, SOKÜM'ün korunması ve aktarılmasında pasif bilgi sunumundan ziyade, gençlere mirası bizzat deneyimleyebilecekleri katılımcı platformlar yaratmanın kritik önem taşıdığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Halk Oyunları, Somut Olmayan Kültürel Miras, Sosyal Değerler, Tutum, Folklor.

Abstract

The primary objective of this study is to conduct a comprehensive examination of the effect of folk-dance experience on attitudes towards intangible cultural heritage (ICH) and social values among university youth. Adopting a relational survey model, the research involved 305 volunteer university students. Data were collected using a Personal Information Form, the "Intangible Cultural Heritage Attitude Scale" developed by Gürel and Çetin (2019), and the "Multidimensional Social Values Scale" developed by Bolat (2013). Analysis of the results indicates that young people exhibit a generally positive attitude towards ICH, although interest is lower in areas such as "knowledge about nature and the universe," which are distant from modern urban life. Demographic variables like gender and economic status were found to have no significant impact on attitudes. The study's most striking finding is the transformative power of active participation in cultural heritage. It was proven that young people who have actively performed folk dances and feel a connection to the field possess statistically significantly more positive attitudes across all sub-dimensions of ICH. Furthermore, this experience led to higher scores in dimensions such as "family values" and "traditional values". The value profile of the youth suggests a pragmatic synthesis of traditional and modern values, rather than a conflict. These findings reveal that for the safeguarding and transmission of ICH, creating participatory platforms where youth can personally experience heritage is of critical importance, rather than relying on passive information delivery.

Keywords Folk Dances, Intangible Cultural Heritage, Social Values, Attitude, Folklore.

<https://www.ijoss.org/Archive/issue2-volume3/ijoss-Volume2-issue3-21.pdf>

Giriş

Folklor, bir halkın kolektif yaratıcılığının ve belleğinin orijinal ürünleri olan; gelenekler, inançlar, anlatılar, müzikler ve maddi kültür unsurlarını kapsayan geniş bir disiplindir. Bu zenginlik içerisinde halk oyunları, folklorun en canlı, dinamik ve somutlaşmış formlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Halk oyunları, yalnızca ritmik hareketler dizisinden ibaret estetik bir olmamakla birlikte aynı zamanda bir toplumun tarihini, sosyal yapısını, inanç sistemini, coğrafyayla ilişkisini ve duygusal dünyasını yansıtan kinestetik bir metindir (And, 2012). Toplumu oluşturan bireyleri bir araya getiren, ortak bir kimlik ve aidiyet duygusu yaratan bu kültürel performanslar, sözsüz bir iletişim biçimi olarak nesiller boyu aktarılan değerlerin ve toplumsal normların önemli taşıyıcılarından biridir. Bu taşıyıcılar bireylerin sosyal bütünleşmesinde önemli rol üstlenmektedirler (Özbek, 2022).

Folklorun yaşayan ve nefes alan bir parçası olan halk oyunları, bir toplumun kültürel belleğini, sosyal yapısını ve dünya görüşünü bedensel hareketler aracılığıyla ifade eden paha biçilmez bir mirastır. Halk oyunları, icra edildikleri toplumun sosyal dokusuna derinden entegre olmuş çok işlevli pratiklerdir. Onları sadece bir eğlence veya sanatsal faaliyet olarak görmek, sahip oldukları derin anlam katmanlarını göz ardı etmek anlamına gelmektedir (Bali, 2017). En temel işlevlerinden biri, toplumsal bütünleşmeyi ve dayanışmayı sağlamasıdır (Karabulut & Bozkuş, 2024). Düğün, bayram, hasat sonu gibi özel günlerde veya belirli ritüellerin bir parçası olarak kolektif bir şekilde icra edilen oyunlar, bireyler arasında güçlü bir "biz" duygusu yaratmaktadır (Örnek, 2000). Oyuncuların el ele tutuşması, bir daire veya halay zinciri oluşturmaları, bireysel farklılıkların aşıldığı ve grubun uyumunun ön plana çıktığı sembolik bir birlikteliği temsil etmektedir.

İkinci olarak, halk oyunları önemli bir sosyalizasyon ve eğitim aracıdır. Genç nesiller, oyunlara katılarak sadece figürleri ve ritimleri öğrenmekle kalmaz, aynı zamanda toplumun değerlerini, ahlaki kodlarını, cinsiyet rollerini ve sosyal hiyerarşiyi de içselleştirirler. Oyunlar, disiplin, koordinasyon, grup çalışması ve karşılıklı saygı gibi erdemleri bedensel deneyim yoluyla bireylere öğretmektedir (Kaeppeler, 1999). Oyun sırasında uyulması gereken kurallar ve düzen, toplumsal yaşamın bir mikrokozmosu olarak işlev görür. Üçüncü olarak, halk oyunları ritüelistik ve majik kökenlere sahiptir. Birçok oyunun temelinde doğa olaylarını (yağmur yağdırmak, bereketi artırmak), yaşamın geçiş dönemlerini (doğum, evlilik, ölüm) veya mitolojik anlatıları canlandırma amacı yatmaktadır. Hayvan taklitlerine dayalı oyunlar totemik inançların bir kalıntısı olabilirken, tarımsal faaliyetleri (ekme, biçme, dövme) taklit eden oyunlar, toprağın verimliliğini ve bereketini artırmaya yönelik büyüsel bir amaca hizmet ettiği düşünülmektedir (And, 2012).

Bu bağlamda halk oyunları, sadece bir temsil değil, aynı zamanda arzu edilen bir durumu gerçekleştirmeye yönelik performatif bir eylemdir (Turner, 1982). Son olarak, halk oyunları güçlü bir kimlik beyanıdır. Belirli bir yöreye, etnik gruba veya topluluğa ait oyunlar, o grubun kendini diğerlerinden ayıran kültürel kimliğinin en görünür sembollerinden birini temsil etmektedir.

Oyunun figürleri, müziği ve kostümleri, o toplumun coğrafi koşullarını, tarihsel deneyimlerini ve estetik anlayışını yansıtan birer imza niteliğindedir (Royce, 1977). Bu nedenle, ulusal festivallerde veya uluslararası etkinliklerde halk oyunları, kültürel kimliği temsil etme ve tanıtmaya misyonu üstlendiğini söylemek mümkün görünmektedir.

Halk oyunları, birbiriyle sıkı bir ilişki içinde olan hareket (figür), müzik (ritim ve melodi) ve kostüm (giyim-kuşam) olmak üzere üç temel yapısal unsurdan meydana gelmektedir (Bektaş, 2024).

Bu unsurların her biri, oyunun anlamını ve folklorik bağlamını derinleştiren bilgiler taşımaktadır.

Hareket: Oyunun figürleri, soyut estetik hareketler olmanın ötesinde, genellikle somut anlamlar taşımaktadırlar. Bu hareketler doğa olaylarını, hayvan davranışlarını, tarımsal işleri, savaş veya avlanma sahnelerini, sosyal ilişkileri ve duygusal durumları taklit etmektedir. Örneğin, Ege Bölgesi'ndeki Zeybek oyunlarında görülen heybetli duruş ve ani diz vuruşları, efelerin cesaretini ve mertliğini simgelerken, Karadeniz Horonlarındaki hızlı ve ritmik ayak hareketleri, bölgenin coğrafyasının dinamizmini ve denizinin dalgalarını yansıtmaktadır (Duygulu, 2006). Dansın yapısal analizi, bu hareketlerin gramerini çözerek altta yatan kültürel kodları ortaya çıkarmakta kullanılmaktadır (Kaeppeler, 1999).

Müzik: Müzik, oyunun ayrılmaz bir parçasıdır. Oyunun ritmini, temposunu ve duygusal atmosferini belirleyen müzik, genellikle yöreye özgü çalgılarla (davul-zurna, bağlama, kemençe, tulum vb.) icra edilmektedir. Blacking (1973) belirttiği gibi, müzik ve dans, "insanlar tarafından organize edilmiş ses ve hareket" olarak, aynı toplumsal ve estetik ilkelerin farklı tezahürleridir.

Kostüm: Oyuncuların giydiği kostümler, sadece görsel bir şölen sunmaz, aynı zamanda oyuncunun sosyal statüsü, medeni hali, yöresi ve katıldığı törenin niteliği hakkında bilgi veren önemli bir kültürel göstergeleridir (Tunç & Kesen, 2022). Kostüm üzerindeki renkler, işlemeler ve aksesuarlar, derin sembolik anlamlar taşıyabilir ve o toplumun estetik zevkini, el sanatları geleneğini ve ekonomik yapısını yansıtmaktadır (Artun, 2015).

Günümüzde halk oyunları, küreselleşme, kentleşme ve teknolojinin etkisiyle önemli bir dönüşüm süreci yaşamaktadır. Geleneksel icra ortamları olan köy meydanları ve törensel bağlamlar zayıflarken, halk oyunları okul gösterileri, yarışmalar, festivaller ve turistik etkinlikler için "sahneye" taşınmaktadır. Bu "sahneleme" süreci, bir yandan oyunların görünürlüğünü artırarak yaşamasına katkıda bulunurken, diğer yandan otantiklik, ticarileşme ve standardizasyon gibi sorunları da beraberinde getirmektedir (Shay, 2006). Oyunların ritüelistik ve sosyal bağlamlarından koparılarak estetik bir gösteri nesnesine indirgenmesi, onların folklorik anlamını zayıflatma riski taşımaktadır. Ancak bu dönüşüm, aynı zamanda yeni kuşakların kendi kimliklerini ve yaratıcılıklarını ifade etmek için halk oyunlarını yeniden yorumladığı dinamik bir sürece de işaret etmektedir (Reed, 1998).

Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM), bir topluluğun veya grubun kimliğinin ve sürekliliğinin temelini oluşturan, nesilden nesile aktarılan uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlarla ilgili araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar bütünüdür (UNESCO, 2003). Heykeller, binalar veya arkeolojik alanlar gibi somut mirasın aksine, SOKÜM'ün temel özelliği elle tutulur olmaması, yaşayan ve sürekli yeniden yaratılan bir nitelik taşımasıdır. Bu miras, toplulukların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle olan etkileşimlerine bağlı olarak sürekli şekillenirken onlara bir kimlik ve devamlılık duygusu vermektedir. Kültürel çeşitliliğin ve insan yaratıcılığının bir kanıtı olan SOKÜM, aynı zamanda sosyal uyum ve sürdürülebilir kalkınma için de vazgeçilmez bir kaynak özelliği taşımaktadır (Schnüttgen, 2025).

SOKÜM'ün uluslararası alanda tanınması ve korunmasına yönelik en önemli adım, UNESCO tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen Somut Olmayan Kültürel

Mirasın Korunması Sözleşmesi'dir. Bu sözleşme, SOKÜM'ü beş ana alanda tanımlamaktadır (UNESCO, 2003):

- Dil de dahil olmak üzere, somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında bir araç olarak sözlü gelenekler ve anlatımlar: Destanlar, masallar, efsaneler, atasözleri, ilahiler ve diğer sözlü formlar, bir toplumun dünya görüşünü, değerlerini ve tarihini aktarmanın temel yollarından biridir (Okubo, 2012).
- Gösteri Sanatları: Geleneksel müzik, dans, tiyatro (örneğin Türkiye'den Meddahlık ve Karagöz), pandomim gibi performanslar, toplulukların estetik ifadelerini, sosyal yapılarını ve ritüellerini yansıtmaktadırlar (Kurin, 2004).
- Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler: Düğünler, doğum kutlamaları, hasat şenlikleri, bayramlar ve diğer toplumsal ritüeller, bir topluluğun sosyal dokusunu güçlendiren, bireyleri bir araya getiren ve aidiyet duygusunu pekiştiren önemli SOKÜM unsurlarını meydana getirmektedirler (Silverman, 2009).
- Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar: Geleneksel tıp, yerel tarım teknikleri, iklim bilgisi ve ekolojik bilgeliği gibi doğayla ilgili nesiller boyu aktarılan bilgi ve pratikler, toplulukların çevreleriyle sürdürülebilir bir ilişki kurmasını sağlayan kadim bilgiler bütünüdür (Nakashima vd., 2012).
- El Sanatları Geleneği: Dokumacılık, seramik yapımı, ahşap oymacılığı, bakırcılık gibi geleneksel el sanatları, sadece estetik ve işlevsel nesneler üretmenin ötesinde, kültürel bilginin, becerinin ve kimliğin somutlaşmış halleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Kirshenblatt-Gimblett, 2004).

SOKÜM'ün önemi, yalnızca kültürel çeşitliliğin bir ifadesi olmasından kaynaklanmamaktadır. Aynı zamanda sosyal uyum, topluluklar arası diyalog, karşılıklı saygı ve sürdürülebilir kalkınma için de hayati bir rol oynamaktadır. Bu yaşayan miras, topluluklara geçmişleriyle güçlü bir bağ kurma ve geleceklerini şekillendirme konusunda ilham ve dayanıklılık vermektedir (Arizpe, 2009). Ayrıca, SOKÜM'ün korunması, yerel ekonomilere, özellikle de kültürel turizm ve geleneksel el sanatları üretimi yoluyla önemli katkılar sunmaktadır (Blake, 2009).

SOKÜM, yaşayan ve dinamik bir yapıda olduğu için korunması da kendine özgü zorluklar barınmaktadır. Bu zorlukların başında, küreselleşmenin getirdiği kültürel homojenleştirici etki gelmektedir (Silva, 2024). Ana akım medya, küresel tüketim kültürü ve standartlaşmış eğitim sistemleri, yerel dilleri, gelenekleri ve ifade biçimlerini zayıflatmakta, özellikle genç nesillerin kendi miraslarına olan ilgisini ve bağını azaltmaktadır (Bortolotto, 2007). Gençlerin SOKÜM unsurlarını öğrenme, uygulama ve aktarma konusundaki isteksizliği, mirasın kuşaklar arası aktarım zincirinin kırılmasına yol açarak sürdürülebilirliği önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır (Howard, 2003). Bir diğer önemli zorluk ise ticarileşme ve turizmin yarattığı baskıdır. SOKÜM unsurları, otantik sosyal ve ritüel bağlamlarından kopararak birer turistik meta haline getirildiğinde, özgün anlamlarını, işlevlerini ve ruhlarını yitirme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, "folklorizasyon" veya mirasın "sahnelenmesi" olarak adlandırılırken mirasın özgünlüğüne ve bütünlüğüne ciddi zararlar verebilmektedir (Kirshenblatt-Gimblett, 1998). Örneğin, kutsal bir ritüelin, turistlerin ilgisini çekecek şekilde kısaltılmış, değiştirilmiş ve basitleştirilmiş bir versiyonunun sunulması, onun toplumsal ve manevi işlevini ortadan kaldırmaktadır. Bununla birlikte hızlı kentleşme, kitlesel göçler, çevresel bozulmalar, çatışmalar ve ekonomik istikrarsızlıklar gibi sosyo-ekonomik faktörler de SOKÜM'ün varlığını tehdit etmektedir (Osuimun/UNESCO, 2025). Geleneksel yaşam biçimlerinin terk edilmesi, mirasın icra edildiği ve hayat bulduğu sosyal ve fiziksel mekanların yok olmasına neden olabilmektedir (Logan, 2009). Sanayileşme ve seri üretim, geleneksel el sanatlarını ekonomik olarak sürdürülemez hale getirebilirken, usta-çırak ilişkisi gibi geleneksel bilgi aktarım mekanizmalarının

zayıflaması da bilgi ve becerilerin gelecek nesillere ulaşmasını engellemektedir (Savaş, 2015; Örnek, 2000). SOKÜM'ün korunması, onu statik bir müze nesnesi gibi dondurmak ve geçmişe hapsedmek anlamına gelmemektedir. Aksine, etkili koruma çabaları, mirasın yaşayan ve sürekli yeniden yaratılan dinamik doğasını desteklemeli ve kaynak toplulukların onu kendi kültürel ve sosyal yaşamlarının anlamlı bir parçası olarak yeniden yaratmalarına olanak tanınması gerekmektedir (Abdul Aziz ve ark., 2023; Eichler, 2021; Yıldız, 2022). UNESCO (2003) Sözleşmesi de bu "yaşayan koruma" anlayışını temel almakla birlikte korumanın merkezine mirasın taşıyıcısı olan toplulukları koymaktadır (Deacon ve ark., 2004).

Etkili ve sürdürülebilir koruma stratejileri, mirasın taşıyıcısı olan toplulukların, grupların ve bireylerin tam ve etkin katılımını gerekli kılmaktadır. Dayatmacı ve "yukarıdan aşağıya" modeller yerine, koruma faaliyetlerinin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesinde yerel halkın söz sahibi olduğu "aşağıdan yukarıya" bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir (Smith, 2006). Bu süreçte, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, araştırma enstitüleri ve yerel yönetimlerin işbirliği içinde çalışması, koruma çabalarının başarısı için büyük önem taşımaktadır (Oğuz, 2011). SOKÜM unsurlarının yazılı, sesli, görsel ve dijital materyallerle sistematik bir şekilde kaydedilmesi hem bu mirasın unutulmasını önler hem de hakkında bilimsel araştırmalar yapılmasına ve farkındalık yaratılmasına zemin hazırlamaktadır (Turtinen, 2000).

Eğitim ve farkındalık artırma faaliyetleri, SOKÜM'ün uzun vadeli sürdürülebilirliği için etkin rol oynamaktadır. Örgün ve yaygın eğitim programlarına geleneksel bilgi, beceri ve değerlerin entegre edilmesi, genç nesillerin kendi kültürel miraslarına olan ilgisini, saygısını ve sahiplenme duygusunu artırabilmektedir (Alivizatou, 2012). Medya aracılığıyla SOKÜM'ün ve taşıyıcılarının görünürlüğünün artırılması, başarılı koruma projelerinin tanıtılması ve toplumda bu mirasa yönelik pozitif bir algı oluşturulması da kamuoyu desteğini harekete geçirmede etkili olmaktadır (Kuah, 2009).

Sosyal Değerler

Toplum, yalnızca bir araya gelmiş bireylerden oluşan bir yığın değil, aynı zamanda bu bireyleri birbirine bağlayan, ortak anlamlar dünyası yaratan ve kolektif yaşamı mümkün kılan karmaşık bir ilişkiler ağına sahip kompleks bir yapıdır (Hossain & Ali, 2014). Bu ağın çimentosunu oluşturan en temel unsurlardan biri sosyal değerlerdir (Bolat, 2016). Sosyal değerler, bir toplum veya grup tarafından neyin iyi, doğru, arzu edilir ve önemli olduğuna dair paylaşılan inançlar, standartlar ve ilkeler bütünü olarak tanımlanabilir (Schwartz, 2012). Bireylerin tutumlarını, kararlarını, hedeflerini ve davranışlarını şekillendiren bu soyut pusulalar, aynı zamanda toplumsal düzenin sağlanmasında, sosyal kontrolün gerçekleştirilmesinde ve kültürel kimliğin sürdürülmesinde kritik bir rol oynamaktadır (Chen-Xia ve ark., 2023).

Değerler, belirli davranış tarzlarının veya varoluş amaçlarının kişisel ya da sosyal olarak diğerlerine tercih edilebilirliğine dair kalıcı inançlardır (Rokeach, 1973). Sosyal değerler ise bu inançların bireysel düzeyden çıkıp kolektif bir nitelik kazanmasıyla oluşur. Onlar, bir toplumun üyelerinin büyük çoğunluğu tarafından benimsenen ve ideal olarak kabul edilen ölçütlerdir (Bolat, 2016). Örneğin, dürüstlük, adalet, yardımseverlik, aileye bağlılık, vatanseverlik veya başarı gibi kavramlar, farklı kültürlerde farklı yoğunluklarda da olsa önemli sosyal değerler olarak karşımıza çıkmaktadır (Schwartz, 2012). Ancak değerler, normlardan farklıdır. Normlar, belirli durumlarda nasıl davranılması gerektiğine dair somut kuralları iken değerler bu kuralların altında yatan daha soyut ve genel ilkelerdir (Hitlin & Piliavin, 2004).

Sosyal değerlerin oluşumu ve bireyler tarafından içselleştirilmesi süreci sosyalleşme olarak adlandırılmaktadır (Bolat, 2016). Bu süreç yaşam boyu devam etmekle birlikte birçok kurum tarafından şekillendirilmektedir.

Bu kurumlar:

- Aile: Değerlerin aktarıldığı ilk ve en temel kurum ailedir. Çocuklar, ebeveynlerinin davranışlarını gözlemleyerek, onların telkinleri ve pekiştirmeleri yoluyla temel ahlaki ve sosyal değerleri öğrenmektedirler (Güvenç, 2002).
- Eğitim Sistemi: Okullar, müfredatları ve örtük programları aracılığıyla vatandaşlık, disiplin, başarı, işbirliği gibi değerleri sistematik olarak yeni nesillere aktarmaktadır (Durkheim, 2002). Tüm bunlar bir bütün halinde bireyin hayata ve toplumsal yaşama ilişkin düşüncelerini geliştiren bir sistem meydana getirmektedir (Baş & Bolat, 2023).
- Din: Din, birçok toplum için en güçlü değer sistemlerinden birini meydana getirmektedir. Kutsal metinler ve dini kurumlar aracılığıyla neyin doğru, neyin yanlış, neyin kutsal olduğuna dair kapsamlı bir ahlaki çerçeve sunmaktadır (Weber, 2013).
- Medya: Geleneksel ve yeni medya araçları, popüler kültür aracılığıyla belirli yaşam tarzlarını, tüketim alışkanlıklarını ve başarı tanımlarını yayarak değerleri önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etki zamanla onları dönüştürmektedir (Gerbner & Gross, 1976).
- Akran Grupları: Özellikle ergenlik döneminde akran grupları, bireyin kimlik arayışında ve değerlerini şekillendirmesinde önemli bir referans noktası haline gelmektedir (Corsaro & Eder, 1990).

Bu kurumlar aracılığıyla birey, toplumun değerler sistemini öğrenirken onları içselleştirmekte ve değerleri kendi kişiliğinin bir parçası haline getirmektedir. Bu süreç, bireyin topluma uyum sağlamasını ve toplumun da kendi devamlılığını güvence altına almasını sağlamaktadır. Birey için değerler, karar verme süreçlerinde birer ölçüt görevi görmektedir. Bireyin hedefler belirlemesine yardımcı olurken ve onun yaşamına anlam katmasını sağlamaktadır (Inglehart, 1997). Toplum düzeyinde ise değerlerin işlevleri daha da çeşitlenmektedir.

Bu işlevler ise:

- Toplumsal Bütünleşme ve Dayanışma: Ortak değerler, toplum üyeleri arasında bir "biz" duygusu yaratarak sosyal dayanışmayı ve bütünleşmeyi güçlendirir. Bu ortak zemin, toplumsal uyumun temelini oluşturur (Parsons, 1951).
- Sosyal Kontrol Mekanizması: Değerler, bireylerin davranışlarına rehberlik ederek ve belirli davranışları ödüllendirip diğerlerini ayıplayarak resmi olmayan bir sosyal kontrol mekanizması işlevi görür. Bireyler, toplumun değerlerine aykırı davranmaktan "utanma" veya "suçluluk" gibi duygularla kaçınabilirler (Kağıtçıbaşı, 2010).
- Toplumsal Kimliğin Oluşturulması: Sosyal değerler, bir toplumu diğerinden ayıran temel özelliklerdir ve o toplumun kültürel kimliğinin özünü oluşturur. Misafirperverlik, imcece usulü gibi değerler Türk toplum kimliğinin önemli parçaları olarak kabul edilir (Gökalp, 2015).
- Davranışlar İçin Standart Belirleme: Değerler, bireylerin ve kurumların eylemlerini yargılamak ve değerlendirmek için kullandıkları standartları sağlar. Bir politikacının veya bir yöneticinin eylemleri, toplumun adalet, liyakat ve dürüstlük gibi değerleri üzerinden değerlendirilir.

Sosyal değerlerin sınıflandırılması konusunda yapılmış en etkili çalışmalardan biri Schwartz'a aittir. Schwartz (2012), kültürler arası araştırmalara dayanarak on temel evrensel değeri tanımlamış ve bunları iki temel eksen üzerinde konumlandırmıştır: (1) Değişime Açıklık (heyecan, özyönelim) karşısında Muhafazakârlık (geleneksellik, güvenlik, uyuma) ve (2) Kendini Aşma (evrenselcilik, iyilikseverlik) karşısında Kendini Güçlendirme (güç, başarı, hazcılık). Bu model, farklı kültürlerdeki değer önceliklerini karşılaştırmak için güçlü bir analitik çerçeve sunmaktadır. Benzer şekilde, Hofstede (2001) tarafından öne sürülen Kültürel Boyutlar Teorisi de ulusal kültürlerin değer yapılarını anlamada sıkça başvuru bir kaynaktır.

Sosyal değerler statik olmamakla birlikte zaman içinde toplumsal, ekonomik ve teknolojik değişimlere paralel olarak dönüşüme uğrarlar. Özellikle modernleşme, küreselleşme, kentleşme ve iletişim teknolojilerindeki devrim, değer sistemleri üzerinde derin etkiler yaratmaktadır (Bolat & Korkmaz, 2021). Inglehart'ın (1997) "Post-Materyalizm" tezi, sanayileşmiş toplumlarda ekonomik güvenceye ulaşılmasıyla birlikte, hayatta kalma ve güvenlik gibi materyalist değerlerden, kendini ifade etme, yaşam kalitesi ve çevre gibi post-materyalist değerlere doğru bir kayma yaşandığını öne sürmektedir.

Küreselleşme, bir yandan farklı kültürler arasında değerlerin yayılmasına ve evrensel değerlerin güçlenmesine olanak tanırken, diğer yandan yerel değerler üzerinde bir tehdit olarak algılanabilmektedir. Küresel medya ve tüketim kültürünün etkisiyle bireycilik, materyalizm ve hazcılık gibi değerlerin geleneksel ve kolektivist değerlerle çatışması, birçok toplumda "değerler krizi" veya "kültürel gecikme" (Ogburn, 1964) tartışmalarını beraberinde getirmektedir. Bu durum, kuşaklar arasında değer farklılıklarının belirginleşmesine ve toplumsal gerilimlere yol açabilmektedir (Mannheim, 1952). Ayrıca, göç, artan kültürel çeşitlilik ve kimlik siyasetlerinin yükselişi, toplum içindeki farklı grupların farklı değer sistemlerini karşı karşıya getirebilmektedir. Bu "değerler çatışması", toplumsal uyumu zorlaştıran ve diyalog kurmayı gerektiren önemli bir modern meydan okumadır (Huntington, 1996).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, üniversite düzeyindeki genç katılımcıların farklı değişkenler ile halkoyunları deneyimlerinin, somut olmayan kültürel miras tutumları ve sosyal değerleri üzerindeki etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

Bu alt amaçlar:

- Katılımcıların somut olmayan kültürel mirasa yönelik genel tutum düzeylerini ve sosyal değer yönelimlerini betimsel olarak ortaya koymak,
- Cinsiyet değişkeninin, katılımcıların SOKÜM tutumlarının ve sosyal değerlerinin alt boyutları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını tespit etmek,
- Katılımcıların ekonomik durumlarının SOKÜM tutumları ve sosyal değerleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını analiz etmek,
- Katılımcıların akademik başarı düzeylerinin, SOKÜM tutumları ve sosyal değerleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını incelemek,
- Katılımcıların halkoyunları deneyimlerinin, SOKÜM'e yönelik tutumları ve sosyal değerleri nasıl etkilediğini istatistiksel olarak karşılaştırmak,
- Katılımcıların kendilerini halk oyunlarına mı yoksa modern dansa mı daha yakın hissetmelerinin, SOKÜM tutumları ve sosyal değerleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını analiz etmektir.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, birkaç temel noktada önem arz etmektedir. İlk olarak, çalışma, Türkiye'de SOKÜM'ün korunması ve gelecek nesillere aktarılmasına yönelik geliştirilecek politikalara, özellikle gençlere odaklanan eğitim ve kültür programlarına veri temelli, ampirik bir zemin sunma potansiyeli taşımaktadır. Gençlerin SOKÜM'e yönelik mevcut tutumlarını ve bu tutumları etkileyen faktörleri anlamak, daha etkili ve hedef odaklı stratejiler geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. İkinci olarak, bu araştırma, Türkiye'deki gençlik sosyolojisi ve folklor araştırmaları alanlarına nicel verilerle önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Gençlerin değer dünyasını, kültürel yönelimlerini ve gelenek-modernite algılarını çok boyutlu ölçekler aracılığıyla inceleyerek, mevcut literatürdeki teorik tartışmaları ampirik bulgularla zenginleştirecektir. Üçüncü ve en

özgün olarak, bu çalışma, kültürel mirasa yönelik tutumların oluşumunda "aktif katılımın" rolünü merkeze almaktadır. Özellikle "folklor oynama durumu" ve "dans türü tercihi" gibi değişkenler üzerinden, kültürel mirası sadece bilmenin veya ona sempati duymanın ötesinde, onu bizzat deneyimlemenin ve icra etmenin tutumlar ve değerler üzerindeki dönüştürücü etkisini istatistiksel olarak göstermeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle araştırma, kültürel miras eğitiminde teorik bilginin yanı sıra deneyimsel ve katılımcı öğrenme modellerinin önemini somut kanıtlarla ortaya koyarak, bu alandaki pedagojik yaklaşımlara yeni bir bakış açısı sunma iddiası taşımaktadır. Bulgular, kültürel mirasın korunmasının, gençlerin bu mirası "yaşadığı" ve "bedenleştirdiği" ortamlar yaratmaktan geçtiği hipotezini test etme imkânı sunacaktır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, değişkenler arasında var olan ilişkileri ve belirli demografik gruplar arasındaki farkları ortaya koymayı amaçladığından, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarını kapsamaktadır (Frankel ve ark., 2012) Bu model çerçevesinde, katılımcıların demografik özellikleri (bağımsız değişkenler) ile somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumları ve sosyal değerleri (bağımlı değişkenler) arasındaki ilişkiler ve farklılıklar incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, çeşitli üniversitelerde öğrenim gören ve anket uygulamasına gönüllü olarak katılan 305 genç oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun demografik özelliklerine ilişkin detaylı bilgiler, Tablo 1'de ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu tabloda katılımcıların yaş, cinsiyet, algılanan ekonomik durum, folklor oynama geçmişi ve dans türü tercihi gibi değişkenlere göre frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla üç bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Bu bölümler aşağıda detaylandırılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Ölçeğin ilk bölümünde, katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik bir kişisel bilgi formu yer almaktadır. Bu form aracılığıyla katılımcıların yaşı, cinsiyeti, akademik ortalaması, ailesinin ekonomik durumuna ilişkin algısı (kötü, orta, yüksek), daha önce folklor (halk oyunları) oynayıp oynamadığı (evet/hayır) ve kendisini hangi dans türüne daha yakın hissettiği (halk oyunları/modern dans) gibi bilgileri toplanmıştır.

Somit Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği (SOKÜM-TÖ)

Katılımcıların somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla, Gürel ve Çetin (2019) tarafından geliştirilen "Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Bu ölçek, ortaokul öğrencileri için geliştirilmiş olmakla birlikte, maddelerinin genel kültürel tutumları ölçmesi nedeniyle bu çalışmadaki üniversite gençliği örneklemini için de uygun bulunmuştur. Ölçeğin geliştirildiği orijinal çalışmada, aracın geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu kanıtlanmıştır. Ölçek, toplam 23 maddeden oluşmakta ve 5'li Likert tipinde (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle

Katılıyor) yanıtlanmaktadır. Orijinal çalışmada, ölçeğin genel Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,89 olarak bulunmuş, bu da ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ölçek, beş alt boyuttan oluşmaktadır:

1. Sosyal Hayat: Geleneksel çocuk oyunları, bayramlar, festivaller, komşuluk ilişkileri gibi toplumsal yaşamla ilgili unsurlara yönelik tutumları ölçen maddeleri içermektedir.
2. Geleneksel Sanat: Halk oyunları, el sanatları (hat, ebru), geleneksel giyim kuşam ve gösteri sanatları (Karagöz, kukla) gibi sanatsal ifadelerle yönelik tutumları ölçmektedir.
3. Kültürel Bilinç: Geçmiş yaşantılar, yerel kültürel özellikleri öğrenme isteği gibi kültürel farkındalık ve merakı ölçen maddelerden oluşmaktadır.
4. Sözlü Gelenek: Türk halk müziği, fıkralar, masallar gibi sözlü aktarıma dayalı miras unsurlarına yönelik tutumları içermektedir.
5. Doğa ve Evren Bilgisi: İklim ve mevsimlere yönelik eski hesaplar, halk takvimleri ve geleneksel hayvancılık uygulamaları gibi doğa ile ilgili geleneksel bilgilere yönelik tutumları ölçmektedir.

Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği (ÇBSDÖ)

Katılımcıların sosyal değer yönelimlerini ölçmek amacıyla, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış olan "Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği" (Bolat, 2013) kullanılmıştır. 5'li Likert tipinde hazırlanan bu ölçek, toplam 42 maddeden oluşmaktadır.

Ölçek, bireylerin farklı yaşam alanlarındaki değer önceliklerini ortaya koymayı amaçlamakta ve altı temel sosyal değer boyutunu ölçmektedir:

1. Aile Değerleri: Aile bireylerine verilen önem, bir aileye sahip olmanın gerekliliği, eşle uzun süreli beraberlik gibi konuları içermektedir.
2. Bilimsel Değerler: Bilimsel olarak kanıtlanmış bilgiye önem verme, bilinen bilgileri sorgulama ihtiyacı duyma gibi rasyonel ve eleştirel düşünceye yönelik değerleri ölçmektedir.
3. Çalışma-İş Değerleri: Çalışkanlığa verilen önem, rekabeti başarı aracı olarak görme, görev bilinci ve sorumluluk gibi iş hayatı ve kariyere ilişkin değerleri kapsamaktadır.
4. Dini Değerler: Dini inanışların hayattaki etkisi, ibadetin önemi, yaratıcıya inanma gibi manevi ve dini yönelimleriyle ilişkilidir.
5. Geleneksel Değerler: Milli değerlere bağlılık, ordunun ve askerliğin kutsallığına inanma, kendi kültürüne uygun eş seçimi gibi geleneksel ve ulusal değerleri içermektedir.
6. Siyasal Değerler: Vatandaşlık görevlerini yerine getirme, laikliğin önemi, devlet yönetimine ilişkin görüşler gibi politik tutum ve değerlere ilişkindir.

Verilerin Analizi ve Hazırlanması

Toplanan verilerin analizi, istatistiksel bir paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecine geçmeden önce, veri seti üzerinde bir ön inceleme ve hazırlık süreci yürütülmüştür.

Veri Temizleme ve Düzenleme Süreci

Veri setinin incelenmesi sırasında, "Akademik Ortalama" sütununda önemli tutarsızlıklar ve hatalı girişler tespit edilmiştir. Bu sütunda standart sayısal (örn. 3,40) girdilerin yanı sıra, "yok", "iyi", "lisans", "75", "2:30", ".55" gibi metin tabanlı, yorumlanması mümkün olmayan veya farklı formatlarda veriler bulunmaktadır. Bu durum, ölçme aracının bu bölümünün metin girişine açık olmasından kaynaklanan metodolojik bir soruna işaret etmektedir. Bu veriyi olduğu gibi analizlerde (örneğin korelasyon) kullanmak, sonuçların geçerliliğini ve güvenilirliğini tehlikeye atacaktır. Tüm bu hatalı verileri içeren satırları silmek ise ciddi bir örneklem kaybına yol açarak sonuçların genellenebilirliğini zayıflatacaktır.

Bu metodolojik zorluğun üstesinden gelmek ve veriyi en sağlıklı şekilde analize dahil etmek amacıyla, "akademik ortalama" değişkeni sürekli bir değişken olarak ele alınmaktan çıkarılmış ve anlamlı kategorilere ayrılmıştır. Sayısal olarak geçerli olan not ortalamaları kullanılarak şu gruplar oluşturulmuştur: "düşük (2,50 ve altı)", "orta (2,51-3,20)" ve "yüksek (3,21 ve üstü)". Metin tabanlı ve yorumlanamayan girdiler ise eksik veri (missing data) olarak kodlanmış ve bu spesifik analizlerin dışında bırakılmıştır. Bu yaklaşım, veri kaybını en aza indirirken, akademik başarının etkisini gruplar arası karşılaştırmalara olanak tanıyan ANOVA testi ile güvenilir bir şekilde inceleme imkânı sunmuştur.

İstatistiksel Analiz Yöntemleri: Verilerin analizinde aşağıdaki istatistiksel teknikler kullanılmıştır:

Betimsel İstatistikler

Çalışma grubunun demografik yapısını ve katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanların genel dağılımını ortaya koymak amacıyla frekans (n), yüzde (%), ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (SS), minimum ve maksimum değerler hesaplanmıştır.

Güvenilirlik Analizi

Veri toplama araçlarının bu araştırma örneklemini üzerindeki iç tutarlılığını test etmek amacıyla, her bir ölçek ve alt boyutu için Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları yeniden hesaplanmıştır.

Gruplar Arası Farklılık Testleri:

İki bağımsız grup arasında (örneğin, Cinsiyet: Kadın/Erkek; Folklor Oynama Durumu:

(Evet/Hayır) ölçek puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Bağımsız Örneklem T-Testi (Independent Samples T-Test) kullanılmıştır.

İkiden fazla bağımsız grup arasında (örneğin, Ekonomik Durum: Kötü/Orta/Yüksek; kategorize edilmiş akademik ortalama, dans türü tercihi) ölçek puanları açısından anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA testi sonucunda gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edildiğinde, bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla tamamlamayı (post-hoc) testlerden Tukey HSD testi uygulanmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Ölçek Puanlarına İlişkin Betimsel Bulgular
Araştırmaya katılan çalışma grubunun demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişken	Kategori	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	155	50,8
	Erkek	150	49,2
Ekonomik Durum	Kötü	31	10,2
	Orta	258	84,6
	Yüksek	16	5,2
Folklor Oynadınız mı?	Evet	168	55,1
	Hayır	137	44,9
Hangisine Yakın Hissediyorsun?	Halk Oyunları	165	54,1
	Modern Dans	140	45,9
Toplam		305	100,0

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan 305 katılımcının %50,8'inin kadın, %49,2'sinin erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%84,6) ekonomik durumunu "orta" olarak belirtmiştir. Folklor oynama deneyimine bakıldığında, katılımcıların %55,1'i daha önce folklor oynadığını, %44,9'u ise oynamadığını ifade etmiştir. Benzer şekilde, katılımcıların %54,1'i kendini halk oyunlarına, %45,9'u ise modern dansa daha yakın hissettiğini belirtmiştir.

Katılımcıların SOKÜM-TÖ ve "ÇBSDÖ ile bu ölçeklerin alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma) ve bu çalışma için hesaplanan Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Ölçekler ve Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler ve Güvenilirlik Katsayıları

Ölçek ve Alt Boyutları	Madde Sayısı	$\bar{X}$	SS	Cronbach's α
SOKÜM-TÖ (Genel)	23	3,78	0,65	,91
Sosyal Hayat	5	3,85	0,78	,82
Geleneksel Sanat	5	3,55	0,89	,85
Kültürel Bilinç	3	3,91	0,81	,76
Sözlü Gelenek	4	3,82	0,85	,79
Doğa ve Evren Bilgisi	6	3,45	0,92	,88
ÇBSDÖ (Genel)	42	4,01	0,48	,94
Aile Değerleri	6	4,35	0,61	,80
Bilimsel Değerler	5	4,15	0,72	,77
Çalışma-İş Değerleri	7	4,28	0,59	,84
Dini Değerler	6	3,88	0,88	,89
Geleneksel Değerler	6	3,75	0,81	,81
Siyasi Değerler	6	4,05	0,75	,75

Tablo 2'ye göre, katılımcıların SOKÜM-TÖ genel ortalaması $\bar{X}=3,78$ olarak bulunmuştur. Bu, katılımcıların somut olmayan kültürel mirasa yönelik genel olarak olumlu bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Alt boyutlar arasında en yüksek ortalama "kültürel bilinç" ($\bar{X}=3,91$) boyutunda, en düşük ortalama ise "doğa ve evren bilgisi" ($\bar{X}=3,45$) boyutunda gözlemlenmiştir.

ÇSDÖ genel ortalaması ise $\bar{X}=4,01$ 'dir. Bu da katılımcıların genel olarak sosyal değerlere yüksek düzeyde katıldığını göstermektedir. Sosyal değer alt boyutları arasında en yüksek ortalama "aile değerleri" ($\bar{X}=4,35$) alt boyutuna aittir. Bunu sırasıyla "çalışma-iş değerleri" ($\bar{X}=4,28$) ve "bilimsel değerler" ($\bar{X}=4,15$) izlemektedir. En düşük ortalama sahip olan değer boyutu ise "geleneksel değerler" ($\bar{X}=3,75$) alt boyutudur. Hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları, SOKÜM-TÖ geneli için ,91 ve ÇBSDÖ geneli için ,94'tür. Tüm alt boyutların katsayıları da ,70'in üzerinde olup, ölçeklerin bu çalışma örneklemini için yüksek düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

Demografik Değişkenlerin Somut Olmayan Kültürel Miras Tutumları Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların SOKÜM tutum puanlarının cinsiyet ve folklor oynama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Cinsiyet ve Folklor Oynama Durumuna Göre SOKÜM Tutum Puanlarının T-Testi Sonuçları

Ölçek/Alt Boyut	Grup	N	X̄	SS	t	p
SOKÜM-TÖ (Genel)	Kadın	155	3,76	0,68	-0,618	,537
	Erkek	150	3,80	0,62		
	Evet (Oynadı)	168	4,02	0,55	6,891	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,49	0,67		
Sosyal Hayat	Kadın	155	3,83	0,81	-0,511	,610
	Erkek	150	3,87	0,75		
	Evet (Oynadı)	168	4,15	0,69	7,452	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,48	0,76		
Geleneksel Sanat	Kadın	155	3,51	0,92	-0,895	,372
	Erkek	150	3,59	0,86		
	Evet (Oynadı)	168	3,89	0,81	7,114	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,14	0,85		
Kültürel Bilinç	Kadın	155	3,93	0,80	0,490	,624
	Erkek	150	3,89	0,82		
	Evet (Oynadı)	168	4,10	0,75	4,480	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,68	0,83		
Sözlü Gelenek	Kadın	155	3,80	0,87	-0,469	,639
	Erkek	150	3,84	0,83		
	Evet (Oynadı)	168	4,01	0,79	4,215	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,59	0,88		
Doğa ve Evren Bilgisi	Kadın	155	3,40	0,95	-1,098	,273
	Erkek	150	3,50	0,89		
	Evet (Oynadı)	168	3,65	0,88	3,996	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,21	0,92		
p <,05						

Tablo 3'teki bulgulara göre, SOKÜM-TÖ genel puanı ve tüm alt boyutlarında kadın ve erkek katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>,05$). Buna karşın, folklor oynama durumu değişkeni, SOKÜM tutumları üzerinde oldukça belirleyici bir etkiye sahiptir. Folklor oynamış olan katılımcıların, oynamamış olanlara göre hem SOKÜM-TÖ genel puanı ($t(303) = 6,891$, $p<,001$) hem de "sosyal hayat", "geleneksel sanat", "kültürel bilinç", "sözlü gelenek" ve "doğa ve evren bilgisi" alt boyutlarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek tutum puanlarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların SOKÜM tutum puanlarının ekonomik durum ve dans türü tercihi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4: Ekonomik Durum ve Dans Türü Tercihine Göre SOKÜM Tutum Puanlarının ANOVA Sonuçları

Ölçek/Alt Boyut	Değişken	Gruplar	N	X̄	F	p	Anlamlı Fark (Tukey)
SOKÜM-TÖ (Genel)	Ekonomik Durum	Kötü	31	3,75	0,781	,459	-
		Orta	258	3,79			
		Yüksek	16	3,65			
	Dans Türü Tercihi	Halk Oyunları	165	3,99	42,87	,000*	Halk O. > Modern D.
		Modern Dans	140	3,53			
Geleneksel Sanat	Ekonomik Durum	Kötü	31	3,50	0,345	,709	-
		Orta	258	3,56			
		Yüksek	16	3,46			
	Dans Türü Tercihi	Halk Oyunları	165	3,85	45,62	,000*	Halk O. > Modern D.
		Modern Dans	140	3,19			

Tablonun okunabilirliğini artırmak için sadece anlamlı farklılık gösteren veya teorik olarak önemli olan alt boyutlar ("geleneksel sanat") ve genel ölçek puanları raporlanmıştır. Diğer alt boyutlarda da benzer örüntüler gözlenmiştir ($p <,05$). Tablo 4'teki ANOVA sonuçlarına göre, katılımcıların algıladıkları ekonomik durum, SOKÜM-

TÖ genel puanı ve alt boyutları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmamaktadır ($p>,05$). Ancak, katılımcıların kendilerini yakın hissettikleri dans türü, tutumlar üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Kendilerini halk oyunlarına yakın hisseden katılımcıların, modern dansa yakın hissedenlere göre hem SOKÜM-TÖ genel puanı ($F(1,303) = 42,87, p<,001$) hem de tüm alt boyutlarda (örneğin "Geleneksel Sanat" boyutu için $F(1,303) = 45,62, p<,001$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür.

Demografik Değişkenlerin Çok Boyutlu Sosyal Değerler Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular

Katılımcıların ÇBSDÖ puanlarının cinsiyet ve folklor oynama durumu değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Bağımsız Örneklem T-Testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Cinsiyet ve Folklor Oynama Durumuna Göre Sosyal Değer Puanlarının T-Testi Sonuçları

Ölçek/Alt Boyut	Grup	N	X̄	SS	t	p
Aile Değerleri	Kadın	155	4,38	0,60	1,002	,317
	Erkek	150	4,32	0,62		
	Evet (Oynadı)	168	4,43	0,55	3,115	,002*
	Hayır (Oynamadı)	137	4,25	0,66		
Bilimsel Değerler	Kadın	155	4,10	0,75	-1,387	,166
	Erkek	150	4,20	0,69		
	Evet (Oynadı)	168	4,13	0,70	-0,559	,577
	Hayır (Oynamadı)	137	4,17	0,75		
Çalışma-İş Değerleri	Kadın	155	4,25	0,61	-1,015	,311
	Erkek	150	4,31	0,57		
	Evet (Oynadı)	168	4,32	0,56	1,189	,235
	Hayır (Oynamadı)	137	4,23	0,62		
Dini Değerler	Kadın	155	3,95	0,85	1,621	,106
	Erkek	150	3,81	0,91		
	Evet (Oynadı)	168	3,97	0,86	2,053	,041*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,77	0,90		
Geleneksel Değerler	Kadın	155	3,68	0,83	-1,748	,081
	Erkek	150	3,82	0,78		
	Evet (Oynadı)	168	3,98	0,71	5,430	,000*
	Hayır (Oynamadı)	137	3,47	0,83		

$p <,05$

Tablo 5'teki bulgulara göre, cinsiyet değişkeni, incelenen altı sosyal değer boyutunun hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmamıştır ($p>,05$). Folklor oynama durumu ise bazı sosyal değerler üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir. Folklor oynamış olan katılımcıların, oynamamış olanlara kıyasla "aile değerleri" ($t(303) = 3,115, p=,002$), "dini değerler" ($t(303) = 2,053, p=,041$) ve "geleneksel değerler" ($t(303) = 5,430, p<,001$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmüştür. "Bilimsel Değerler" ve "çalışma-iş değerleri" boyutlarında ise gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Katılımcıların sosyal değer puanlarının ekonomik durum ve dans türü tercihi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Ekonomik Durum ve Dans Türü Tercihine Göre Sosyal Değer Puanlarının ANOVA Sonuçları

Ölçek/Alt Boyut	Değişken	Gruplar	N	X̄	F	p	Anlamlı Fark (Tukey)
Geleneksel Değerler	Ekonomik Durum	Kötü	31	3,65	0,887	,413	-
		Orta	258	3,77			
		Yüksek	16	3,69			
	Dans Türü Tercihi	Halk Oyunları	165	3,95	25,56	,000*	Halk O. > Modern D.
		Modern Dans	140	3,51			
Aile Değerleri	Ekonomik Durum	Kötü	31	4,29	0,521	,595	-
		Orta	258	4,36			
		Yüksek	16	4,28			
	Dans Türü Tercihi	Halk Oyunları	165	4,43	4,980	,026*	Halk O. > Modern D.
		Modern Dans	140	4,25			

Tablonun okunabilirliğini artırmak için sadece anlamlı farklılık gösteren alt boyutlar raporlanmıştır. Diğer alt boyutlarda (bilimsel, çalışma-iş, dini, siyasi) gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>,05$). Tablo 6'daki ANOVA sonuçları, ekonomik durumun sosyal değerlerin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılığa yol açmadığını göstermektedir ($p>,05$). Dans türü tercihi ise, folklor oynama durumuna benzer şekilde, bazı değerler üzerinde etkili olmaktadır. Kendini halk oyunlarına yakın hisseden katılımcıların, modern dansa yakın hissedenlere göre "geleneksel değerler" ($F(1,303) = 25,56$, $p<,001$) ve "aile değerleri" ($F(1,303) = 4,980$, $p = ,026$) puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer sosyal değer boyutlarında ise dans türü tercihinin göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tartışma

Araştırmanın betimsel bulguları, çalışma grubunu oluşturan gençlerin somut olmayan kültürel mirasa yönelik genel olarak olumlu bir tutuma sahip olduğunu ortaya koymaktadır ($X̄ = 3,78$). Bu sonuç, Gülduran ve Gürdoğan (2021) tarafından Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü çalışanları üzerinde yaptığı ve katılımcıların SOKÜM tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaştığı araştırmayla paralellik göstermektedir. Bu durum, SOKÜM'ün korunmasına yönelik ulusal düzeyde yürütülen farkındalık çalışmalarının ve eğitim sistemindeki kültürel mirasla ilgili içeriklerin genç nesiller üzerinde pozitif bir etki yarattığı şeklinde yorumlanabilir. Özellikle "kültürel bilinç" ($X̄ = 3,91$) ve "sosyal hayat" ($X̄ = 3,85$) alt boyutlarındaki yüksek ortalamalar, gençlerin kendi geçmişlerine, yerel kültürlere ve geleneksel toplumsal pratiklere (bayramlar, festivaller vb.) değer verdiğini göstermektedir. Bu, gençlerin kültürel köklerinden tamamen kopmuş yönündeki yaygın kanının aksine, kültürel mirasa karşı bir ilgi ve saygının var olduğuna işaret etmektedir. Bununla birlikte, alt boyutlar arasındaki farklılıklar da dikkate değerdir. En düşük ortalamaların "doğa ve evren bilgisi" ($X̄ = 3,45$) alt boyutunda olması, modernleşme ve kentleşme süreçlerinin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

Geleneksel tarım, hayvancılık pratikleri, halk takvimi ve meteorolojisi gibi doğrudan kırsal yaşam ve doğa ile iç içe olmayı gerektiren bilgiler, kent merkezlerinde yaşayan ve dijital çağın olanaklarıyla büyüyen gençler için daha uzak ve daha az anlamlı hale gelmiş olabilir. Bu bulgu, SOKÜM'ün tüm unsurlarının gençler tarafından aynı düzeyde benimsenmediğini, bazı unsurların modern yaşam pratikleri içinde anlamını yitirme riskiyle daha fazla karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Demografik değişkenlerin etkisine bakıldığında, bu araştırmada cinsiyetin SOKÜM tutumları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Bu sonuç Gülduran ve Gürdoğan (2021) çalışmalarında ulaştığı, SOKÜM tutumlarının cinsiyete göre

farklılaşmadığı bulgusuyla örtüşmektedir. Bu durum, SOKÜM'e yönelik ilginin ve değer atfetmenin cinsiyete özgü bir yönelim olmaktan ziyade, daha genel bir kültürel ve eğitimsel arka planın ürünü olduğunu düşündürmektedir. Benzer şekilde, katılımcıların algıladıkları ekonomik durumun da tutumlar üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmaması, SOKÜM'e yönelik olumlu tutumun belirli bir sosyo-ekonomik sınıfa özgü olmadığını, farklı ekonomik koşullardaki gençler tarafından paylaşılabildiğini göstermesi açısından önemlidir. Bu bulgular, kültürel mirasın toplumsal bütünleşme için birleştirici bir potansiyele sahip olduğuna işaret etmektedir.

Bu araştırmanın en dikkat çekici ve istatistiksel olarak en güçlü bulgusu, "aktif olarak folklor oynamış olma" ve "kendini halk oyunlarına yakın hissetme" değişkenlerinin, SOKÜM tutumları ve bazı sosyal değerler üzerindeki belirleyici etkisidir. Bulgular, folklorla (halk oyunları) aktif olarak ilgilenen gençlerin, ilgilenmeyenlere kıyasla SOKÜM'ün tüm alt boyutlarında ve özellikle "Aile", "Dini" ve "Geleneksel" değerlerde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha olumlu tutum ve değerlere sahip olduğunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu durum, kültürel mirasla kurulan ilişkinin niteliğinin, tutumların gücünü belirlemedeki kritik rolünü gözler önüne sermektedir. Bu bulgu, basit bir ilgi veya hobi tercihinin ötesinde, "bedenlenmiş kültürel katılımın" bireyin kimliği, sosyal bağları ve değer sistemleri üzerindeki derin etkisini göstermektedir (Bourdieu, 1984).

Halk oyunları, sadece izlenen veya hakkında bilgi edinilen bir sanat formu değil, bizzat icra edilen, bedensel ve duygusal bir deneyimdir. Literatür, halk oyunlarının bu çok katmanlı yapısını desteklemektedir (Shay, 2006). Halk oyunları, ait olduğu toplumun karakterini, ortak duygu ve düşüncelerini sergileyen, bireyin iç dünyasını aydınlatan canlı bir kültürel ifade biçimidir. Bu pratik, sadece estetik bir eylem değil, aynı zamanda toplumsal bir ritüeldir. Oyun sırasında bireyler, bir grubun parçası olmayı, uyum içinde hareket etmeyi, dayanışmayı ve saygıyı öğrenirler. Bu süreç, bireyin sosyalleşmesine, kendine güven duygusunun ve medeni cesaretinin artmasına, sorumluluk bilincinin gelişmesine ve bencillikten sıyrılarak iş birliği ruhunu kazanmasına yardımcı olur (Sennett, 2012). Dolayısıyla, folklor oynayan gençlerin SOKÜM'e daha olumlu yaklaşması tesadüfi değildir. Bu gençler, kültürü pasif bir şekilde "tüketen" değil, onu aktif olarak "üreten", "yaşayan" ve "yeniden yaratan" aktörlerdir. Halk oyunları aracılığıyla geleneksel müzikle, ritimlerle, kıyafetlerle, hikayelerle ve toplumsal değerlerle doğrudan ve kişisel bir bağ kurarlar. Bu "yaşanmış deneyim", kültürel mirası soyut bir kavram olmaktan çıkarıp, kişisel tarihlerinin ve sosyal kimliklerinin somut bir parçası haline getirir. Bu nedenle, folklor oynayanların "geleneksel sanat" ve "sözlü gelenek" gibi doğrudan pratik ettikleri alanlarda daha yüksek puanlar alması beklenen bir sonuçtur. Daha da önemlisi, bu etkinin "sosyal hayat" ve "kültürel bilinç" gibi daha genel tutum boyutlarına da yayılması, katılımın bütüncül bir bilinç ve duyarlılık yarattığını göstermektedir (Smith, 2006).

Buna benzer bir etki de sosyal değerler boyutunda da gözlemlenmektedir. Folklor oynayanların "geleneksel değerler" ve "aile değerleri" puanlarının daha yüksek olması, halk oyunlarının doğası gereği bu değerleri pekiştiren bir ortam sunmasıyla açıklanabilir. Halk oyunları, genellikle aile ve topluluk bağlarının güçlü olduğu düğün, bayram gibi törensel anlarda icra edilir ve bu pratikler aracılığıyla toplumsal normlar ve değerler yeni nesillere aktarılır (Royce, 2004). Bu nedenle, folklor pratiği içinde sosyalleşen bir gencin, bu değerlere daha fazla önem atfetmesi mantıksal bir sonuçtur. Bu bulgu, SOKÜM'ün korunması ve aktarılmasında en etkili yolun, gençlere sadece bilgi sunmak değil, onlara bu mirası bizzat deneyimleyebilecekleri, icra edebilecekleri ve kendilerini ifade edebilecekleri katılımcı platformlar yaratmak olduğunu güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır (Kirshenblatt-Gimblett, 1995).

Araştırmanın sosyal değerler boyutundaki bulguları, günümüz Türk gencinin değer dünyasının karmaşık ve çok katmanlı yapısını anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır. Katılımcıların en yüksek puanları "aile değerleri" ($X=4,35$), "çalışma-iş değerleri" ($X=4,28$) ve "bilimsel değerler"e ($X=4,15$) vermesi, geleneksel ve modern değerlerin bir arada ve güçlü bir şekilde var olduğunu göstermektedir. Bu durum, gençlerin değer yönelimlerini basit bir "geleneksel vs. modern" çatışması ekseninde okumanın yetersiz kalacağını ortaya koymaktadır. Arnett (2004), genç yetişkinlerin (özellikle 18–25 yaş) kimlik arayışı döneminde birden fazla değer sistemini aynı anda taşıyabileceğini ve bu dönemin kültürel çeşitlilikle baş etme yetisini geliştirdiğini savunmaktadır. Türk gençliğinin hem geleneksel hem modern değerlere açık olması, bu kuramla doğrudan örtüşüğünü söylemek mümkün görünmektedir. Giddens (1991) ise, modern bireyin değer yönelimlerinin çelişkili değil, çoğulcu olabileceğini; bireylerin farklı bağlamlarda farklı değerleri esnek biçimde kullanabildiği üzerinde durmaktadır. Bu iki durum günümüz Türk gençliğinin hem geleneksel (örneğin aile) hem de modern (bilim, iş) değerlere aynı anda yüksek bağlılık gösterdiğini ve bunu ikili (dikotomik) çatışma modelleriyle açıklamanın yetersiz olduğunu vurgulamaktadır.

Ailenin, Türk toplumunda olduğu gibi gençler için de merkezi bir değer olmayı sürdürdüğü açıktır. Aynı zamanda, gençlerin bilimsel bilgiye, kanıta dayalı düşünceye, çalışkanlığa ve kariyer hedeflerine yüksek düzeyde önem vermesi, onların modern dünyanın gerekliliklerine ve rasyonel düşünce sistemine entegre olduklarını göstermektedir. Bu bulgu, Türk Gençliğinin Değerleri araştırmasında gençlerin bireysel ve toplumsal modern değerlere katılımlarının, ahlaki ve dini değerlere katılımlarından daha yüksek olduğu tespitiyle de uyumludur. Bu noktada, araştırmanın en ilgi çekici yönlerinden biri, geleneksel ve modern olarak kodlanabilecek bu farklı değer setlerinin bir arada nasıl var olduğudur. Bu durum, bir değer karmaşasından veya Gökalp'in bahsettiği türden bir krizden ziyade, gençlerin duruma ve bağlama göre farklı değer setlerini aktive edebildiği "melez bir kimlik" (Hall, 1992) veya "durumsal bir değerler sistemi" inşa ettiklerine işaret edebilir.

Giddens'in (1991) modernlik bağlamında bireyin refleksif kimlik inşası vurgusu, gençlerin bu değer sistemleri arasında esnek geçişler yapabilmesini anlamada açıklayıcıdır. Benzer şekilde, Inglehart (1997) tarafından yapılan ileri modern toplumlarda bireysel başarı, özgürlük ve kendini gerçekleştirme gibi değerlerin yükselişte olduğu tespiti, Türk gençliğinin bilimsel ve kariyer odaklı yönelimlerini anlamlandırmak için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Gençler, aile yaşamlarında geleneksel değerleri, eğitim ve iş hayatlarında ise bilimsel ve bireyci-başarı odaklı değerleri ön plana çıkararak, bu iki dünyayı birbiriyle çatıştırmak yerine uzlaştıran pragmatik bir yaklaşım sergiliyor olabilmeleri mümkün görünmektedir.

"halk oyunları" ve "modern dans" tercihi arasındaki farklar, bu melez yapıyı daha da aydınlatmaktadır. Beklendiği gibi, kendilerini halk oyunlarına yakın hissedenlerin "geleneksel değerler" ve "aile değerleri" puanları anlamlı şekilde daha yüksektir. Bu, folklor pratiğinin geleneksel değerleri pekiştirici rolüyle tutarlıdır. Ancak dikkat çekici olan, bu iki grup arasında "bilimsel değerler" ve "çalışma-iş değerleri" gibi modern değerler açısından anlamlı bir farkın bulunmamasıdır. Yani, halk oyunlarını tercih etmek, gençleri modern değerlerden uzaklaştırmamaktadır. Benzer şekilde, modern dansı tercih etmek de onları aile değerlerinden koparmamaktadır (her iki grubun da aile değerleri ortalaması 4,25'in üzerindedir). Bu bulgu, gençlerin kültürel tercihleri ne olursa olsun, hem geleneksel toplumsal bağların (aile) hem de modern dünyanın rasyonel gerekliliklerinin (bilim, iş) farkında olduklarını ve bu unsurları kendi kimlikleri içinde bir senteze ulaştırdıklarını göstermektedir. Bu, Türk modernleşmesinin, Batı'daki gibi keskin bir kopuşla değil, daha çok gelenekle moderni bir arada yaşatan, eklektik ve sentezci bir yolda ilerlediği tezini gençlik özelinde destekleyen önemli bir bulgudur.

Gençler, monolitik ve birbirini dışlayan değer blokları yerine, hayatın farklı alanlarında işlev gören, esnek ve duruma göre uyarlanabilen bir değerler portföyüne sahip görünmektedir.

Sonuç

Bu araştırma, gençlerin demografik özelliklerinin, somut olmayan kültürel mirasa (SOKÜM) yönelik tutumlarını ve çok boyutlu sosyal değerlerini nasıl etkilediğini incelemiştir.

Elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki temel sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmaya katılan gençlerin genel olarak SOKÜM'e karşı olumlu bir tutuma sahip olduğu, ancak bu ilginin mirasın tüm unsurlarını eşit düzeyde kapsamadığı görülmüştür. Özellikle modern kent yaşamından uzaklaşan "doğa ve evren bilgisi" gibi alanlara yönelik tutumlar daha düşükken, "kültürel bilinç" ve "sosyal hayat" gibi boyutlara yönelik tutumlar daha yüksektir.
- Cinsiyet ve algılanan ekonomik durum gibi demografik değişkenlerin, gençlerin SOKÜM tutumları ve sosyal değerleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, kültürel mirasa yönelik ilginin ve temel sosyal değerlerin belirli bir cinsiyet veya sosyo-ekonomik gruba özgü olmadığını, daha geniş bir toplumsal tabanda paylaşıldığını göstermektedir.
- Araştırmanın en belirleyici sonucu, kültürel mirasla kurulan ilişkinin niteliğinin tutumlar üzerindeki güçlü etkisidir. Aktif olarak halk oyunları oynamış olan ve kendini halk oyunlarına yakın hisseden gençlerin, bu deneyime sahip olmayanlara kıyasla, SOKÜM'ün tüm alt boyutlarına ve özellikle geleneksel ve ailevi değerlere karşı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha olumlu bir yaklaşıma sahip olduğu kanıtlanmıştır. Bu sonuç, kültürel mirasın korunması ve aktarılmasında, pasif bilgi aktarımından ziyade, aktif, katılımcı ve bedenlenmiş deneyimin çok daha etkili ve dönüştürücü bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.
- Gençlerin değerler profili, geleneksel ve modern değerler arasında bir çatışmadan çok, bir sentez ve bir arada varoluş durumuna işaret etmektedir. Katılımcılar, bir yandan "aile değerleri" gibi geleneksel bağları en üst düzeyde önemserken, diğer yandan "bilimsel değerler" ve "çalışma-iş değerleri" gibi modern dünyanın gerektirdiği rasyonel ve bireysel başarı odaklı değerlere de yüksek düzeyde katılmaktadırlar. Bu durum, gençlerin hayatın farklı alanlarında farklı değer setlerini pragmatik bir şekilde birleştiren melez ve durumsal kimlikler inşa ettiğini göstermektedir.

Öneriler

Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda, SOKÜM'ün korunması ve gençlerin bu sürece etkin katılımının sağlanması amacıyla aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Deneyimsel Öğrenmenin Önceliklendirilmesi:** MEB ve YÖK, SOKÜM eğitimini müfredatta teorik bilgi aktarımının ötesine taşımalıdır. Okullarda ve üniversitelerde halk oyunları, geleneksel el sanatları atölyeleri, müzik icrası, masal ve fıkra anlatıcılığı gibi uygulamaya ve deneyime dayalı seçmeli derslerin ve ders dışı kulüp faaliyetlerinin sayısı ve niteliği artırılmalıdır. Bu faaliyetler, kültürel mirasın sadece öğrenilen değil, "yaşanan" bir olguya dönüşmesini sağlayacaktır.
- Öğretmen Eğitiminin Güçlendirilmesi:** Özellikle eğitim fakülteleri, sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler, müzik ve görsel sanatlar öğretmenliği gibi bölümlerde, öğretmen adaylarına SOKÜM unsurlarını tanıma, öğretme ve aktarma konusunda etkili pedagojik formasyon kazandıracak ders ve uygulamalara daha fazla yer verilmelidir. Öğretmenler, bu sürecin en önemli araçları olarak bu aktarımı sağlayacak en uzman mesleki grubu meydana getirmektedirler.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve yerel yönetimler (belediyeler, il özel idareleri), gençlerin SOKÜM unsurlarıyla ücretsiz veya düşük maliyetle doğrudan temas kurabileceği platformları (halk oyunları toplulukları, gençlik merkezleri, şehir tiyatroları, el

sanatları kursları, yerel festivaller) maddi ve manevi olarak daha güçlü bir şekilde desteklemelidir. Bu kurumlar, gençlerin kültürel pratiklere katılımı için erişilebilir alanlar yaratmada kilit role sahiptir.

- "Yaşayan İnsan Hazine" olarak tescillenmiş ustalar ile gençleri bir araya getiren usta-çırak programları, atölye çalışmaları ve söyleşiler yaygınlaştırılmalıdır. Bu tür doğrudan etkileşimler, mirasın otantik bağlamı içinde ve en yetkin kaynaklardan öğrenilmesini sağlayarak nesiller arası kültürel köprüyü güçlendirecektir.
- Bu araştırmanın nicel bulgularını derinleştirmek ve "neden" sorusuna daha kapsamlı yanıtlar bulmak amacıyla, farklı demografik profillerdeki gençlerle (özellikle aktif olarak folklor oynayan ve oynamayan, halk oyunlarını ve modern dansı tercih eden gruplarla) yarı yapılandırılmış mülakatlar ve odak grup çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar, tutum ve değerlerin arkasındaki motivasyonları, anlam dünyalarını ve kişisel hikayeleri ortaya çıkaracaktır. Gençlerin kültürel tutum ve değerlerindeki değişimi zaman içinde izlemek, farklı yaşam evrelerinin (üniversiteye başlama, mezuniyet, iş hayatına atılma vb.) bu tutumları nasıl etkilediğini anlamak için boyamsal (longitudinal) araştırma tasarımlarına ihtiyaç vardır. Bu çalışma, folklor katılımının etkisine odaklanmıştır.
- Gelecekteki araştırmalar, farklı SOKÜM alanlarına (örneğin, düzenli olarak bir el sanatı ile uğraşan, geleneksel bir müzik aleti çalan veya bir sözlü gelenek topluluğuna dahil olan gençler) katılımın tutum ve değerler üzerindeki etkisini karşılaştırmalı olarak inceleyebilir. Bu, her bir SOKÜM alanının kendine özgü etkilerini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Beyanlar / Declarations

Etik Onay ve Katılım Onayı / Ethics approval and consent to participate

Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Bu araştırmada kullanılmış olan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 12.10.2023 tarihli toplantısında verilmiştir (toplantı sayısı: 08, karar no: 02).

During the preparation and writing of this study, all scientific, ethical, and citation principles outlined in the "Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive" were strictly followed. No manipulation or falsification was carried out on the collected data, and this study has not been submitted to any other academic publication medium for evaluation. The author bears full responsibility for any potential violations that may arise in connection with this article. The ethical approval required to collect the data used in this study was granted by the Scientific Research and Publication Ethics Committee of the Faculty of Social and Human Sciences at Hatay Mustafa Kemal University during its meeting on October 12, 2023 (meeting number: 08, decision number: 02).

Veri Ve Materyal Erişilebilirliği / Availability of data and material

Bu çalışmanın bulgularını destekleyen veriler, makul talepler üzerine sorumlu yazardan temin edilebilir. Veri seti yalnızca akademik amaçlar için erişilebilir olacak ve verilerin herhangi bir kullanımı, orijinal çalışmayı referans gösterecek ve katılımcıların gizliliğini koruyacaktır.

The data that support the findings of this study are available from the corresponding author upon reasonable request. The dataset will be accessible only for academic purposes, and any use of the data will recognize the original study and maintain the confidentiality of the participants.

Çıkar Çatışması / Competing interests

Yazarlar, bu makalede sunulan çalışmayı etkileyebilecek herhangi bir çıkar çatışması veya kişisel ilişkiye sahip olmadıklarını beyan etmektedirler.

The authors declare that they have no known competing financial interests or personal relationships that could have appeared to influence the work reported in this paper.

Researchers' Contribution Declaration:

Yazar listesinde yer alan yazarların veya araştırmacıların çalışmaya katkı düzeyleri eşit orandadır. The authors or researchers listed contributed equally to the study.

Fon Desteği / Funding

This Bu çalışma, kamu, özel veya kar amacı gütmeyen sektörlerdeki fon sağlayıcı kurumlardan herhangi bir özel destek almamıştır.

This research received no external funding.

Teşekkür / Acknowledgements

None.

APA 7 Citation

Şeker, R., & Bolat, Y. (2023). The effect of folk-dance experience on attitudes towards intangible cultural heritage and social. *International Journal of Health, Exercise, and Sport Sciences*, 3(2), 250–270.
<https://www.ijoss.org/Archive/issue2-volume3/ijoss-Volume2-issue3-21.pdf>
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17429770>

References / Kaynaklar

- Abdul Aziz, N.A., Mohd Ariffin, N.F., Ismail, N.A. & Alias, A. (2023). Community Participation in the Importance of Living Heritage Conservation and Its Relationships with the Community-Based Education Model towards Creating a Sustainable Community in Melaka UNESCO World Heritage Site. *Sustainability* 2023, 15, 1935.
- Alivizatou, M. (2012). *Intangible Heritage and The Museum: New Perspectives on Cultural Preservation*. Left Coast Press.
- And, M. (2012). *Oyun ve Bugü: Türk Kültüründe Oyun Kavramı*. Yapı Kredi Yayınları.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens through the Twenties*. Oxford University Press.
- Arizpe, L. (2009). Intangible Cultural Heritage, A Challenge for the 21st Century. *Museum International*, 61(1-2), 12-21.
- Artun, E. (2015). *Türk Halk Bilimi*. Karahan Kitabevi.
- Bali, A. (2017). Halk Oyunları Üzerine Halkbilimsel Bir Araştırma: Mersin İli Silifke İlçesi Örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 33(33), 78-91.
- Baş, M., & Bolat, Y. (2022). The Impact of Cognitive Competence on Critical Thinking Skills: An Educational Science Study with School Counsellors. *Education Quarterly Reviews*, 5(2), 53-64.
- Bektaş, İ. (2024). Geleneksel Dansta Hareket-Müzik İlişisinin Türk Halk Oyunları Üzerinden Değerlendirilmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 17(46), 1098–1108.
- Blake, J. (2009). UNESCO's 2003 Convention On Intangible Cultural Heritage: The Implications of Community Involvement in "Safeguarding". In L. Smith & N. Akagawa (Eds.), *Intangible Heritage* (Pp. 45-73). Routledge.
- Blacking, J. (1973). *How Musical Is Man?*. University of Washington Press.
- Bolat, Y. (2013). Bir Değer Ölçme Aracı: Çok Boyutlu Sosyal Değerler Ölçeği. *Turkish Journal Of Education*, 2(4), 13- 27.
- Bolat, Y. (2016). Sosyal Değerleri Ve Değerler Eğitimi Anlamak. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (29), 322-348.
- Bolat, Y., & Korkmaz, C. (2021). Social Values and Life Skills As Predictors of Organizational Culture: A Study On Teachers. *Sage Open*, 11(2), 1-17.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of The Judgement of Taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bortolotto, C. (2007). From Objects to Processes: UNESCO's 'Intangible Cultural Heritage'. *Journal of Museum Ethnography*, (19), 21-31.
- Chen-Xia, X. J., Betancor, V., Rodríguez-Gómez, L., & Rodríguez-Pérez, A. (2023). Cultural Variations in Perceptions and Reactions To Social Norm Transgressions: A Comparative Study. *Frontiers in Psychology*, 14, 1243955.
- Corsaro, W. A., & Eder, D. (1990). Children's Peer Cultures. *Annual Review of Sociology*, 16, 197-220.
- Çağlayan Tunç, A., & Kesen, T. B. (2022). Rekreatif Bakış Açısıyla Konya Bozkır Yöresi Halk Oyunlarının Oyun Figür ve Kostüm Yönünden İncelenmesi. *Journal of Sport for All and Recreation*, 4(1), 16-22.
- Deacon, H., Dondolo, L., Mrubata, M., & Prosalendis, S. (2004). *The Subtle Power of Intangible Heritage: Legal and Financial Instruments for Safeguarding Intangible Heritage*. HSRC Press.
- Durkheim, É. (2002). *Moral Education*. Dover Publications. (Orijinal Eserin Yayın Tarihi 1925)
- Duygulu, M. (2006). *Türkiye'nin Halk Müziği ve Oyunları Üzerine Denemeler*. Pan Yayıncılık.
- Eichler, J. (2021). Intangible Cultural Heritage, Inequalities and Participation: Who Decides on Heritage?, *The International Journal of Human Rights*, 25 (5), 793-814,
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education* (8th Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gerbner, G., & Gross, L. (1976). Living with Television: The Violence Profile. *Journal of Communication*, 26(2), 173-199.

- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity: Self and Society in The Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Gökarp, Z. (2015). *Türkçülüğün Esasları*. Timaş Yayınları.
- Gülduran, A., Ç. & Gürdoğan, A. (2021). Çalışanların Somut Olmayan Kültürel Miras Tutumlarının Belirlenmesi: Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 8(1), 94-119.
- Gürel, D. & Çetin, T. (2019). Intangible Cultural Heritage Attitude Scale: Validity and Reliability Study. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 8(1), 82-102.
- Güvenç, B. (2002). *İnsan ve Kültür*. Remzi Kitabevi.
- Hall, S. (1992). The Question Of Cultural Identity. In S. Hall, D. Held, & T. McGrew (Eds.), *Modernity And Its Futures* (Pp. 274-316). Cambridge: Polity Press
- Hitlin, S., & Piliavin, J. A. (2004). Values: Reviving A Dormant Concept. *Annual Review of Sociology*, 30, 359-393.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations* (2nd Ed.). Sage Publications.
- Hossain, F. M. A., & Ali, Md. K. (2014). Relation Between Individual and Society. *Open Journal of Social Sciences*, 2(8), 130-137.
- Howard, K. (2003). Preserving The "Everyday" Source: A Case For "Living Heritage". In I. Russell (Ed.), *Perspectives on Memory and Culture* (Pp. 119-138). University of Aberdeen Press.
- Huntington, S. P. (1996). *The Clash of Civilizations and The Remaking of World Order*. Simon & Schuster.
- Inglehart, R. (1997). *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change In 43 Societies*. Princeton University Press.
- Kaeppeler, A. L. (1999). Dance Ethnology and The Anthropology of Dance. *Dance Research Journal*, 31(1), 116-125.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karabulut, E. O., & Bozkuş, T. (2024). Milli Değerler Kazanımında Sosyal ve Kültürel Faaliyetler; Halk Oyunlarının Etkisi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 31-42.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (1998). *Destination Culture: Tourism, Museums, and Heritage*. University of California Press.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (1995). Theorizing Heritage. *Ethnomusicology*, 39(3), 367-380.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible Heritage As Metacultural Production. *Museum International*, 56(1-2), 52-65.
- Kuah, K. E. (2009). The Politics of Heritage-Making in Singapore. In L. Smith & N. Akagawa (Eds.), *Intangible Heritage* (Pp. 230-247). Routledge.
- Kurin, R. (2004). Safeguarding Intangible Cultural Heritage in The 2003 Unesco Convention: A Critical Appraisal. *Museum International*, 56(1-2), 66-77.
- Logan, W. S. (2009). The Intangible in The Tangible: A New Framing of Heritage Conservation. In L. Smith & N. Akagawa (Eds.), *Intangible Heritage* (Pp. 23-44). Routledge.
- Mannheim, K. (1952). The Problem of Generations. In K. Mannheim, *Essays on The Sociology of*
- Nakashima, D., Galloway Mclean, K., Thulstrup, H. D., Ramos Castillo, A., & Rubis, J. T. (2012). *Weathering Uncertainty: Traditional Knowledge for Climate Change Assessment and Adaptation*. Unesco.
- Oğuz, M. Ö. (2011). *Türkiye Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri ve "Acil Koruma Gerektiren" Unsurlar*. Geleneksel Yayıncılık.
- Okubo, T. (2012). Voices of The People: The Role of Oral Traditions in Safeguarding Intangible Cultural Heritage. In *Safeguarding Intangible Cultural Heritage in The Asia-Pacific Region: Papers From The Regional Seminar* (Pp. 55-62). Ichcap.
- Ogburn, W. F. (1964). *On Culture and Social Change: Selected Papers*. University of Chicago Press.
- Osuimun/Unesco. (2025). *Causes of Cultural Heritage Erosion: Globalization, Urbanization And Conflict*.
- Örnek, S. V. (2000). *Türk Halkbilimi. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları*.
- Özbek, E. (2022). Halk Oyunları Oynayan Lise Öğrencilerinin Sporda Sosyal Bütünleşme Durumlarının İncelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 40-50
- Parsons, T. (1951). *The Social System*. Free Press.
- Reed, S. A. (1998). The Politics and Poetics of Dance. *Annual Review of Anthropology*, 27, 503-532.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. Free Press.
- Royce, A. P. (1977). *The Anthropology of Dance*. Indiana University Press.
- Royce, A. P. (2004). *Anthropology of The Performing Arts: Artistry, Virtuosity, and Interpretation in A Cross-Cultural Perspective*. Altamira Press.

- Savaş, R. (2015). Geleneksel Sanatlarda Usta-Çırak İlişkisi ve Günümüzdeki Durumu. *Milli Folklor*, 27(105), 183-196.
- Schnüttgen, S. (2025). Living Heritage—A Contribution from Unesco. In: Wulf, C. (Eds) *Handbook on Intangible Cultural Practices As Global Strategies for The Future*. Heritage Studies. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-72123-6_2
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in The Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 25, Pp. 1-65). Academic Press.
- Schwartz, S. H. (2012). An Overview of The Schwartz Theory of Basic Values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1).
- Sennett, R. (2012). *Together: The Rituals, Pleasures and Politics of Cooperation*. Yale University Press.
- Shay, A. (2006). *Choreographing Identities: Folk Dance, Ethnicity and Festival in The United States And Canada*. Jefferson, Nc: Mcfarland.
- Silva, M. (2024). Cultural Heritage Preservation In The Face of Globalization. *International Journal of Humanity and Social Sciences*, 3(3), 1–14.
- Silverman, S. (2009). Festive Issues: The Intangible-Tangible Dialectic. *Museum International*, 61(1-2), 40-47.
- Smith, L. (2006). *Uses of Heritage*. Routledge.
- Turner, V. (1982). *From Ritual To Theatre: The Human Seriousness of Play*. Paj Publications.
- Turtinen, J. (2000). *Globalising Heritage: On The Construction of World Heritage*. Stockholm University
- Unesco. (2003). *Text of The Convention for The Safeguarding of The Intangible Cultural Heritage*. Unesco.
- Yıldız, T. (2022). Katılım, Sivil Toplum ve Somut Olmayan Kültürel Miras. *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(27), 323-334.
- Weber, M. (2013). *The Protestant Ethic and The Spirit of Capitalism*. (S. Kalberg, Trans.). Routledge.

Publishers' Note

IJOSS remains neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.